

Podstawa programowa a wymagania egzaminacyjne do egzaminu maturalnego z języka polskiego na rok 2021. Zmiany w egzaminie maturalnym

dr Anna Kondracka-Zielińska
akondracka-zielinska@zcdn.edu.pl

poprawy efektywności nauczania z wykorzystaniem metod aktywizujących w współpracy z rodzicami dzieci przedszkolnych i klas I-III w ramach projektu "Zmiany w programach nauczania i oceniania w edukacji przedszkolnej i w klasach I-III zgodnie z nową podstawą programową. Od Grotoska do Złotówki. Czujki i czujki".

Podstawa a wymagania

Podstawa programowa

Rozporządzenie ministra edukacji narodowej o podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012 r. poz. 977, ze zm.)

Wymagania egzaminacyjne

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19

Różnice między podstawą a wymaganiami

Podstawa programowa	Wymagania egzaminacyjne
Rozporządzenie ministra – akt prawny, określający podstawowe umiejętności, które powinien opanować uczeń kończący dany etap edukacyjny.	Określony na potrzeby egzaminu kończącego dany etap edukacyjny zapis wymagań zgodny z podstawą programową.
Podstawa programowa jako akt prawny jest zobowiązaniem państwa (reprezentowanego przez ministra edukacji), wobec uczniów i ich rodziców, że szkoła zapewni określony poprzez zapisy podstawy poziom wykształcenia.	Wymagania egzaminacyjne stanowią podstawę konstruowania zadań egzaminacyjnych zgodnie z charakterem egzaminu i informacjami zamieszczonym w informatorach maturalnych.
Realizacja zapisów podstawy programowej jako aktu prawnego jest obowiązkiem nauczyciela.	Wymagania egzaminacyjne dotyczą tylko egzaminu i nie wpływają na konieczność realizacji wszystkich zapisów podstawy programowej w procesie dydaktycznym.

Obszary umiejętności z podstawy wobec wymagań

III etap edukacyjny

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie.

Podstawowe umiejętności decydujące o rozumieniu tekstów, w tym poleceń oraz tekstów źródłowych.

Zapisy w tym obszarze pozostały bez zmian.

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie.

Obowiązują umiejętności 1.1) – 1.8)

Z wymagań egzaminacyjnych usunięto zapis 1.9) – rozpoznaje manipulację językową w tekstach reklamowych, w języku polityków i dziennikarzy.

Obszary umiejętności z podstawy wobec wymagań

III etap edukacyjny

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

3. Świadomość językowa.

Obowiązują umiejętności 3.1) – 3.3) oraz 3.5) – 3.8)

Z wymagań egzaminacyjnych usunięto zapisy:

3.4) rozpoznaje cechy kultury i języka swojego regionu.

3.9) rozpoznaje temat słowotwórczy i formant w wyrazach pochodnych i wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym.

Obszary umiejętności z podstawy wobec wymagań

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

3. Świadomość językowa.

Obowiązują umiejętności 3.1); 3.3) – 3.4) oraz 3.6) – 3.8)

Z wymagań egzaminacyjnych usunięto zapis 3.5) – wskazuje w czytanych tekstach i analizuje przykłady odmian terytorialnych, środowiskowych i zawodowych polszczyzny.

Ograniczono zakres wymagań z zapisu 3.2)

Pozostawiono: zna pojęcia znaku i systemu znaków; rozróżnia znaki werbalne i niewerbalne, ma świadomość ich różnych funkcji i sposobów interpretacji.

Usunięto: uzasadnia, że język jest systemem znaków.

Obszary umiejętności z podstawy wobec wymagań

III etap edukacyjny

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

2. Analiza.

Pozostawiono bez zmian

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

Obowiązują umiejętności 2.1) – 2.2) oraz 2.4) – 2.5)

Z wymagań egzaminacyjnych usunięto zapis 2.3) – analizując teksty dawne, dostrzega różnice językowe (fonetyczne, leksykalne) wynikające ze zmian historycznych.

Obszary umiejętności z podstawy wobec wymagań

III etap edukacyjny

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie.

Ograniczono zakres wymagań z zapisów:

1.1)

Pozostawiono: tworzy spójne wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opis sytuacji i przeżyć, zróżnicowany stylistycznie i funkcjonalnie opis dzieł sztuki, charakterystyka postaci literackiej, filmowej lub rzeczywistej, sprawozdanie z lektury, filmu, spektaklu i ze zdarzenia z życia, rozprawka, podanie; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;

Usunięto: [wypowiedzi] ustne (monologowe i dialogowe); urozmaicone kompozycyjnie i fabularnie opowiadanie, opis zwykłych przedmiotów; życiorys i CV, list motywacyjny, dedykacja.

Obszary umiejętności z podstawy wobec wymagań

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie.

Pozostawiono umiejętności 1.2)–1.3); 1.5) oraz 1.7)

Usunięto umiejętność 1.4) – publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność głosu).

Obszary umiejętności z podstawy wobec wymagań

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie.

Ograniczono zakres wymagań z zapisów:

1.1)

Pozostawiono: całość zapisu za wyjątkiem dwóch form wypowiedzi.

Usunięto: [tekst] mówiony; recenzję i referat.

1.6)

Pozostawiono: całość zapisu za wyjątkiem końcowego zapisu.

Usunięto: sporządza przypisy.

Wspieramy efektywność nauczania. Zmierzamy do podniesienia jakości kształcenia. Wspieramy rozwój zawodowy nauczycieli. Wspieramy rozwój szkoły. Wspieramy rozwój regionu. Wspieramy rozwój państwa.

Obszary umiejętności z podstawy wobec wymagań

III etap edukacyjny

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy i zakres rozszerzony

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Świadomość językowa.

Pozostawiono bez zmian.

Informacje o egzaminie

- Egzamin maturalny jest przeprowadzany z przedmiotów obowiązkowych oraz przedmiotów dodatkowych i **w 2021 roku składa się wyłącznie z części pisemnej.**
- Pozostawiono jako **obowiązkowe wszystkie teksty literackie oznaczone gwiazdką na III i IV etapie edukacyjnym.**
- **Sprawdzana będzie w związku z tym znajomość tych lektur, które zostały wskazane w całości.**
- Maturzysta **ma prawo wybrać każdy tekst kultury**, który pozwoli mu uzasadnić swoje stanowisko i stanowi podstawę argumentacji.

Teksty kultury III etap (* oznacza lekturę obowiązkową)

- *Jan Kochanowski – wybrane fraszki, *Treny* (V, VII, VIII); *Ignacy Krasicki – wybrane bajki; Aleksander Fredro *Zemsta; Adam Mickiewicz *Dziady część II; *Henryk Sienkiewicz – wybrana powieść historyczna (*Quo vadis*, *Krzyżacy* lub *Potop*); wiersze wybranych poetów.

Teksty kultury IV etap (* oznacza lekturę obowiązkową)

- * **Bogurodzica**;
- * Jan Kochanowski – wybrane pieśni, treny (inne niż w gimnazjum) i psalm;
- Adam Mickiewicz ***Dziady część III**, ***Pan Tadeusz**;
- Bolesław Prus ***Lalka**;
- Stanisław Wyspiański ***Wesele**;
- * Bruno Schulz – wybrane opowiadanie;
- Witold Gombrowicz ***Ferdydurke** (w całości lub w części);
- wiersze wybranych poetów;
- inne utwory literackie wybrane przez nauczyciela.

Matura pisemna

- Egzamin maturalny w części pisemnej z przedmiotów obowiązkowych jest przeprowadzany na poziomie podstawowym i obejmuje wymagania egzaminacyjne dla poziomu podstawowego.
- Rozszerzenia wybierane przez maturzystę (maksymalnie 6 przedmiotów, nie są obowiązkowe w 2021 – dlatego nie było zmian w wymaganiach i formule).

Część nieobowiązkowa. Przystąpić do niej mogą osoby, którym wynik z części ustnej jest potrzebny w postępowaniu rekrutacyjnym do szkoły wyższej.

Egzamin ustny

- W 2021 r. do części ustnej egzaminu maturalnego z języka polskiego, języka mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej, języka regionalnego lub języka obcego nowożytnego może przystąpić absolwent, który:
  - a. w postępowaniu rekrutacyjnym na uczelnię zagraniczną zobowiązany jest przedstawić wynik z części ustnej egzaminu maturalnego z języka polskiego, języka mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej, języka regionalnego lub języka obcego nowożytnego lub
  - b. zobowiązany jest do przystąpienia do części ustnej egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego w celu zrealizowania postanowień umowy międzynarodowej.
- Uzyskanie 30% punktów możliwych do zdobycia z części ustnej egzaminu maturalnego nie jest warunkiem koniecznym do uzyskania świadectwa dojrzałości.
- **Pozostałe informacje w: *Aneks do Informatora maturalnego: część ogólna.***

Wynik matury

Aby zdać egzamin, absolwent ma obowiązek przystąpić do części pisemnej egzaminu na poziomie podstawowym z następujących przedmiotów:

- język polski
- matematyka
- wybranego języka obcego nowożytnego

i z każdego z nich otrzymać co najmniej 30% punktów.

Wyniki z egzaminów maturalnych w części ustnej oraz z przedmiotów dodatkowych w części pisemnej, o ile absolwent do takich egzaminów przystąpi, nie mają wpływu na zdanie egzaminu. Odnotowuje się je jednak na świadectwie dojrzałości.

Możliwość zmian?

- Sposób organizacji i przeprowadzania egzaminu maturalnego w 2021 r. opisany w *Informacji o sposobie organizacji i przeprowadzania egzaminu maturalnego obowiązującej w roku szkolnym 2020/2021* może zostać zmodyfikowany, jeżeli będzie to konieczne ze względu na zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego w związku z epidemią COVID-19.

Wspieramy efektywność nauczania. Z wykorzystaniem metod aktywizujących w współpracy z rodzicami dzieci prowadzimy badania i obserwacje i diagnozujemy potrzeby i dążymy do podniesienia jakości edukacji. Zależy nam na rozwoju i doskonaleniu nauczycieli. Zależy nam na tym, aby nauczyciele mieli możliwość rozwoju i doskonalenia. Zależy nam na tym, aby nauczyciele mieli możliwość rozwoju i doskonalenia. Zależy nam na tym, aby nauczyciele mieli możliwość rozwoju i doskonalenia.

Podsumowanie

- Przeprowadzany na podstawie **wymagań egzaminacyjnych**, zawierających ograniczony zakres wymagań podstawy programowej.
- Czas trwania: **170 minut**.
- Za rozwiązanie zadań można uzyskać maksymalnie **70 punktów**, w tym:
część 1: czytanie ze zrozumieniem, argumentowanie, znajomość zasad i posługiwanie się poprawną polszczyzną – 20 punktów (ok. 12–15 zadań – głównie otwartych – opartych na dwóch tekstach)
część 2: wypracowanie – 50 punktów
- **Trzy tematy wypracowania** do wyboru: dwie rozprawki oraz interpretacja tekstu poetyckiego.
- Jeden temat rozprawki ze wskazaną lekturą obowiązkową, drugi temat rozprawki – z tekstem spoza kanonu lektur obowiązkowych.
- **Część ustna – nieobowiązkowa**. Mogą przystąpić do niej osoby, którym wynik z części ustnej jest potrzebny w postępowaniu rekrutacyjnym do szkoły wyższej.

Zmiany zakresu wymagań a przykładowe zadania

Przykładowe zadanie sprawdzające rozumienie zagadnień dotyczących perswazji i manipulacji językowej.

Zadanie 7.

7.2. Wyjaśnij – na podstawie tekstu Tadeusza Pszczołowskiego i całego utworu, którego jednym z bohaterów jest Gerwazy – w jaki sposób Klucznik próbował wpłynąć na słuchaczy i z jakim skutkiem.

Zamieszczony w arkuszu fragment *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza wymagał w części 7.1. rozpoznania autora i dzieła – to lektura obowiązkowa oznaczona gwiazdką – ten rodzaj zadań pozostaje.

Polecenie 7.2. Ograniczenie wymagań sprawia, że nie możemy pytać o sposób wpływania mówcy na odbiorców, ponieważ umiejętność rozpoznawania zabiegów retorycznych i erystycznych została wyłączona z umiejętności sprawdzanych na egzaminie.

Zmiany zakresu wymagań a przykładowe zadania

Temat rozprawki problemowej

Temat 1. Jak wprowadzenie elementów fantastycznych do utworu wpływa na przesłanie tego utworu? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do podanych fragmentów *Wesela*, do całego dramatu Stanisława Wyspiańskiego oraz do wybranego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Formuła tematu pozostaje bez zmian.

- Tekstem źródłowym może być lektura oznaczona gwiazdką.
- Tekstem źródłowym może być dowolny fragment epicki lub dramatyczny.

Maturzysta powinien się wykazać znajomością lektur wskazanych w wymaganiach egzaminacyjnych.

Może wykorzystać w argumentacji każdy inny tekst kultury.

Propozycja ćwiczenia 1

- Zaplanujemy pracę z tekstem źródłowym w czasie lekcji prowadzonej zdalnie.
- Propozycje do wyboru:
  - stworzymy tytuły akapitów w taki sposób, aby każdy tytuł oddawał treść akapitu
  - formułujemy pytania, na które odpowiadają kolejne akapity
  - proponujemy słowo-klucz, które odzwierciedla treść każdego kolejnego akapitu

Propozycja ćwiczenia 2

W przygotowaniu do testu szczególnie ważne są **ćwiczenia w budowaniu planu odtwórczego** dowolnego tekstu publicystycznego lub popularnonaukowego.

Korzyści płynące z tego rodzaju ćwiczeń.

1. Konieczność zbudowania planu odtwórczego uczy patrzenia na kompozycję tekstu.
2. Plan odtwórczy pozwala określać główną myśl (temat tekstu) oraz sposób jej rozwijania w tekście – przygotowuje w ten sposób do zadań sprawdzających rozumienie tekstu i sposobu jego budowy oraz do napisania streszczenia tekstu.
3. Plan odtwórczy cudzego tekstu uczy myślenia całościowego i pozwala na przygotowanie planu własnej wypowiedzi – niezbędnego do napisania wypracowania.

Ćwiczmy pisanie streszczeń

Wskazywanie na wartości edukacyjne i doświadczenia z wykładów, które nie są...
... w badaniu postępów edukacyjnych...
... w klasach I-III zgodnie z nową podstawą programową...
... dla przedmiotów...
... w klasach I-III zgodnie z nową podstawą programową...
... dla przedmiotów...
... w klasach I-III zgodnie z nową podstawą programową...
... dla przedmiotów...
... w klasach I-III zgodnie z nową podstawą programową...
... dla przedmiotów...

Propozycja ćwiczenia 3

Ćwiczenia w budowaniu akapitów analitycznych i syntetycznych.

Dobre opanowanie budowy akapitu, w którym formułujemy argument uzasadniający przyjętą tezę oraz ilustrujemy swój argument przykładem.

Przypomnienie zasady budowy akapitów:

Pomocna literatura:

- *Praktyczna stylistyka nie tylko dla polonistów*, red. Edyta Bańkowska i Agnieszka Mikołajczuk, Warszawa 2003.
- Jolanta Maćkiewicz, *Jak dobrze pisać? Od myśli do tekstu*, Warszawa 2017.

poprawy efektywności nauczania. Zastosowanie metod edytorskich w współpracy z rodzicami dzieci przeszkolonych i klas I-III zjednie z nową podstawą programową. Od Grosika do Złotówki. CZYLI
dla przedszkolaków. Zestaw materiałów dla przedszkolaków. Obserwacje i diagnoza w badaniu postępów edukacyjnych dzieci. w
edycjach i wydawnictwach. Zestaw materiałów dla przedszkolaków. Obserwacje i diagnoza w badaniu postępów edukacyjnych dzieci. w
niedzię przedświąteczną. Zestaw materiałów dla przedszkolaków. Obserwacje i diagnoza w badaniu postępów edukacyjnych dzieci. w

Propozycja ćwiczenia 4

Ćwiczenia w budowaniu akapitów analitycznych i syntetycznych.

1. Formułujemy dowolną tezę.
2. Polecenie zredagowania akapitu analitycznego, w którym uczeń musi sformułować argument, zilustrować go przykładem i w zakończeniu akapitu sformułować wniosek cząstkowy powiązany z tezą.
3. Uczniowie budują akapit analityczny wg podanego schematu:
  - a) jedno/dwa zdania nawiązujące do tezy,
  - b) główna myśl akapitu (wypowiedzenie tematowe wokół którego budujemy argumentację),
  - c) argument uzasadniający główną myśl zilustrowany przykładem z wybranego tekstu kultury,
  - d) wniosek cząstkowy zamykający akapit i powiązany z tezą.

Propozycja ćwiczenia 5

- Ćwiczenia w budowaniu akapitów analitycznych.
- Formułujemy dowolną tezę do tematu:
- **Czym może być dla człowieka prawda? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu powieści ..... oraz do wybranych tekstów kultury. Twoja praca powinna zawierać co najmniej 250 słów.**
- Redagujemy akapit analityczny, w którym formułujemy argument, ilustrujemy go przykładem i w zakończeniu akapitu sformułować wniosek częścikowy powiązany z tezą.
- Akapit analityczny redagujemy wg. podanego schematu:
  - a) jedno/dwa zdania nawiązujące do tezy,
  - b) główna myśl akapitu (wypowiedzenie tematowe, wokół którego budujemy argumentację),
  - c) argument uzasadniający główną myśl zilustrowany przykładem z wybranego tekstu kultury,
  - d) wniosek częścikowy zamykający akapit i powiązany z tezą,
  - e) sesja pytań i odpowiedzi.

Pozostałe materiały ćwiczeniowe udostępniono uczestnikom szkoleń.

Dziękuję za uwagę!

poprawy efektywności nauczania. Zastosowanie metod aktywizujących w współpracy z rodzicami dzieci przedszkolnych i klas I-III szkoły podstawowej. Szeregi cyfrowych narzędzi w celu przeciwdziałania. Szeregi narzędzi dla przedszkolaków. Obserwacje i diagnozy w badaniu postępów edukacyjnych dzieci. w wieku przedszkolnym. Uczę w klasach I-III. Zgodnie z nową podstawą programową. Od Grosika do Złotówki. CZYLI.